

Commission
Internationale
pour la
Protection
des Alpes

Internationale
Alpenschutz-
kommission

Commissione
Internazionale
per la Protezione
delle Alpi

Mednarodna
komisija za
varstvo Alp

Avstrija
Francija
Italija
Lihtenštajn
Nemčija
Slovenija
Švica

Podnebje - Alpe - spremembe

**Turizem in prostorsko načrtovanje pod
vremenskim stresom**

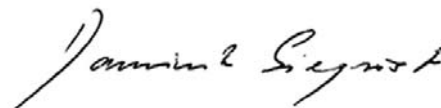
Drage bralke, dragi bralci,

«Od današnje politike je odvisno, kakšno podnebje bomo imeli čez petdeset let.» Tako se glasi ena od sklepnih ugotovitev letošnje strokovne konference CIPRE, ki je potekala v bavarskem Bad Hindelangu. Seveda moramo pričakovati, da bodo podnebne spremembe drastično vplivale na okolje, družbo in gospodarstvo že veliko prej. Si bodo v prihodnje izmenično sledile različne ujme - poleti vročina, pozimi plazovi,

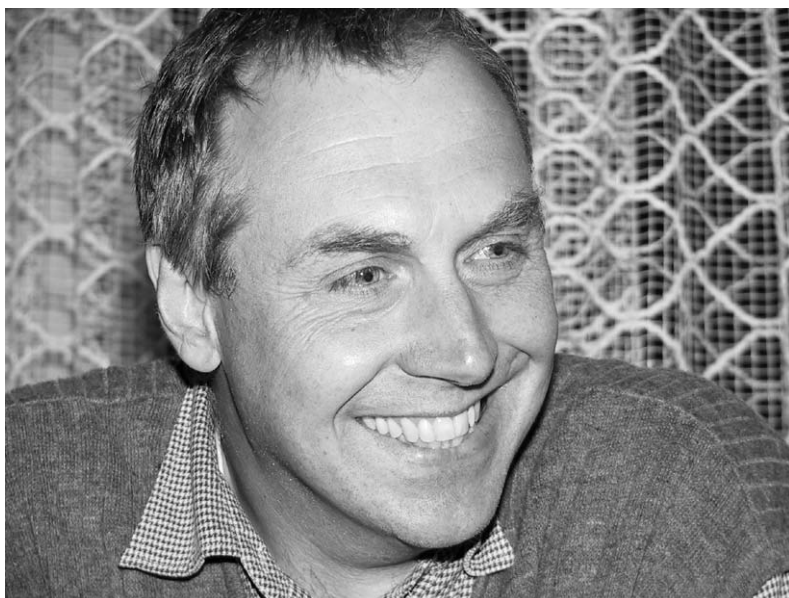
področju varstva podnebja. CIPRA zato pogodbenicam Alpske konvencije predlaga, da izdelajo akcijski načrt varstva podnebja. Kot podlago za izdelavo tega načrta je skupščina delegatov CIPRE v Bad Hindelangu že sprejela ustrezno resolucijo. Več informacij o tem si lahko preberete na 10. strani biltena.

Podnebne spremembe in njihove posledice se nam približujejo z zastrašujočo hitrostjo in bodo v prihodnjih letih vedno občutnejše vplivale na alpsko politiko. Rešitve seveda niso le tehnične, ampak v enaki meri tudi politične in psihološke narave. Izkoristimo torej naše alpske mreže in v Alpah ustvarimo regijo, ki pozna učinkovito varstvo podnebja, saj bomo tako ustvarili vzorec podnebnju prijazne prihodnosti vsega sveta.

Lep pozdrav!

Dominik Siegrist
Predsednik CIPRE International

Uvodnik

spomladi poplave ali celo vsi trije dogodki v istem letu? Za številne predele Alp se tako zastavlja vprašanje, ali bo tam v bližnji prihodnosti sploh še mogoče živeti.

Številne organizacije, ki so članice CIPRE, si za varstvo podnebja prizadevajo že dlje časa, pri čemer CIPRA s svojima projektoma *climalp* in *Prihodnost v Alpah* v ospredje postavlja prav oblikovanje strategij preprečevanja. Kljub vsemu pa se bomo morali v prihodnje več ukvarjati tudi s strategijami prilagajanja na podnebne spremembe, ki bodo sprejemljive za ljudi in naravo, na primer v okviru skupnih projektov *Omrežja občin «Povezanost v Alpah»*. Učinkovito varstvo podnebja mora torej v enaki meri upoštevati strategije preprečevanja in strategije prilagajanja.

Z naravnimi viri, kot so les, voda, sonce, veter in geotermija, lahko Alpe postanejo vzorčna regija na

VSEBINA

Podnebne spremembe

4 Podnebje se spreminja

Prilagoditvene strategije

6 Podnebje - prostor - načrtovanje

7 Turistična panoga brez domišljije?

Preprečevanje konkretno

8 Samozavestno, obnovljivo, decentralizirano ...

Bela knjiga/ črna knjiga

9 Nova politika turističnega razvoja v dolini Isère v Franciji

9 Prostorsko načrtovanje in poplave - ogroženost ni upoštevana!

Resolucija

10 Zahteve Kjotskega protokola so nekoliko premalo...

Prihodnost v Alpah

11 Širjenje znanja, povezovanje ljudi

Kadrovske zadeve

12 «Hvala, Michel Revaz!»

Naslovnica: Ofterschwang/D, Gesellschaft für ökologische Forschung e.V., Oswald Baumeister

Podnebje se spreminja

Strokovnjaki so si edini: podnebje se spreminja z nezadržno naglico. V Alpah so se temperature v zadnjih petdesetih letih bistveno hitreje povišale, kot je svetovno povprečje.

Ledenik Aletsch leta 1900...

© Sammlung Schweizerisches Alpines Museum Bern

«Smo sredi obsežnega globalnega in regionalnega spreminjanja podnebja z občutnimi ekološkimi, ekonomskimi in socialnimi učinki,» je na letni strokovni konferenci CIPRE v Bad Hindelangu pojasnil prof. Wolfgang Seiler iz Inštituta za meteorologijo in raziskovanje podnebja v Garmisch-Partenkirchenu. Temperatura pri tleh se je v zadnjih 120 letih v svetovnem merilu zvišala za 0,8 °C, naraščanje temperature se je v zadnjih treh desetletjih povečalo za še enkrat toliko. Na območju Alp se je temperatura v zadnjih petdesetih letih dvignila do 1,5 °C. V primerjavi z navedenimi vrednostmi znaša temperaturna razlika med sedanjim toplim obdobjem in zadnjo ledeno dobo 4-5 °C. Istočasno so se občutno spremenile tudi količine padavin in njihova sezonska porazdelitev.

... in leta 2005.

© www.alpenarchiv.de

Vpliv podnebnih sprememb lahko že občutimo

Vplive spremenjenega podnebja lahko na območju Alp danes že občutimo, kar se, denimo, v zadnjih letih na nemških smučiščih kaže v 13-odstotnem zmanjšanju števila dni s snežno odejo ali v primeru t.i. stoletnih do četrstoletnih visokih voda, ki so se na območju bavarskih Alp pojavile že trikrat v šestih letih. Kot ugotavlja dr. Gerhard Berz, nekdanji vodja oddelka Geo Risiko Forschung v podjetju Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft, se je število vremenskih ujm od šestdesetih let dalje potrojilo. V letih od 1980 do 2005 je bilo v svetovnem merilu zabeleženih 15000 škodnih dogodkov, ki so skupaj zahtevali 1,5 mio. smrtnih žrtev, dve tretjini od tega so posledica vremenskih katastrof. Narodnogospodarska škoda je znašala okoli 1,63 mrd. ameriških dolarjev.

Na te pojave se še posebej občutljivo odzivajo gorska območja, kjer se posledice ekstremnih vremenskih dogodkov kažejo kot poplave in blatni nanosi. Že danes je količina padavin do 30 % večja kot v preteklosti, kar še pospešuje pojav visokih voda, je prepričana strokovnjakinja za podnebje prof. Helga Kromp-Kolb z Inštituta za meteorologijo dunajske univerze. Zaradi taljenja stalno zamrznjenih tal v Alpah se povečuje tveganje za nastanek plazjenja tal. Poleg tega se morajo z naravnimi nesrečami soočiti območja, ki so doslej veljala za varna, in v prihodnje lahko pričakujemo, da bo območij, ki jih bo treba uvrstiti k rizičnim območjem, še precej več. Poselitveni prostor, ki bo veljal za varnega in ga naravne nesreče ne bodo ogrožale, se bo tako na območju Alp

še zmanjšal.

Razlog je človek

Znanstveniki, kot je Wolfgang Seiler, vidijo v 70 % primerov razlog za tak porast temperature v človeku: od industrializacije dalje lahko spremljamo eksponentno rast emisij CO₂, ki jih pogojuje poraba energije. V naslednjih tridesetih letih lahko - in to neodvisno od Kjotskega protokola - pričakujemo nadaljnjo, za več kot 50-odstotno rast svetovnih emisij CO₂. Tudi če bi se izpust plinov od tega trenutka dalje občutno zmanjšal, v prihodnje rasti temperature zaradi počasnega odziva sistemov na spremembe ni več mogoče zadržati. Naloga današnje generacije je zato v toliko večji meri spodbujati varstvo podnebja za naslednjo generacijo!

Razpon morebitne rasti povprečnih temperatur ocenjuje Medvladni forum o spremembi podnebja (IPCC) med 1,4 in 5,8 °C (gl. grafično preglednico). Z intenzivnimi prizadevanji celega sveta za varstvo podnebja bi človeštvu moralo uspeli obdržati rast temperature v spodnjem delu omenjenega razpona.

V ta namen je v primerjavi z letom 1990 do leta 2100 nujno potrebno zmanjšati emisije toplogrednih plinov na svetovni ravni za 50 % in v industrijskih državah za 80 %, meni Wolfgang Seiler. V nasprotnem primeru lahko na svetovni ravni pričakujemo katastrofalne posledice, ki bodo zasenčile vse, kar se je zgodilo doslej: močne padavine bodo povzročile visoke vode, viharji in hurikani bodo opustošili celotne predele, obdobja vročine in sušna obdobja bodo povzročila širjenje puščav, slabe letine in kolapse pri ljudeh. Najhujše posledice bodo pri tem občutile južne države.

Zato je nujno, da se s podnebnimi spremembami spopademo na dva načina: po eni strani bo treba izkoristiti vse potencialne, ki jih nudi varstvo podnebja, po drugi strani pa še naprej razvijati prilagoditvene strategije, ki bodo izvedljive z ekološkega in ekonomskega vidika.

Jutrišnje podnebje je odvisno od ukrepanja danes

Prilagoditve so potrebne na številnih področjih: pri varstvu pred visokimi vodami in sistemih zgodnjega opozarjanja, v kmetijstvu in gozdarstvu, v turizmu. Vendar pri tem ni le poražencev, so tudi zmagovalci.

Tako se, denimo, kmetijstvu in gozdarstvu obeta nova dejavnost pri proizvodnji biomase.

Za prilagoditve je potreben čas. Ker gre pri številnih ukrepih za spremembe na infrastrukturi, moramo že danes začeti z načrtovanjem, saj izkušnje kažejo, da infrastrukturni projekti potrebujejo od načrtovanja do končne izdelave pogosto trideset let, pojasnjuje Wolfgang Seiler. Da bi torej lahko vplive podnebnih sprememb v naslednjih tridesetih letih bolje obvladovali, moramo začeti delovati že danes.

Uspehi pri varstvu podnebja so možni

Varstvo podnebja mora vedno vsebovati sklop ukrepov. Največji potencial je v varčevanju energije. Sprememba sistemov finančnih spodbud je elegantna metoda, ki poleg tega države nič ne stane. Številni zakoni, odredbe in predpisi danes ne spodbujajo varčevanja energije. Wolfgang Seiler vidi zato v primeru Nemčije možnosti za spremembe tudi v stanovanjski zakonodaji, davku na motorna vozila, uredbi o toplotni zaščiti, pri davčnih olajšavah za delavce, ki se vozijo na delo z javnimi prevoznimi sredstvi, ali ureditvi honoriranja za arhitekta in inženirje.

Nujno potrebna je zamenjava fosilnih virov energije z obnovljivimi viri energije, ki so glede na izpust CO₂ nevtralni. Da je tovrstna preusmeritev možna že pri

današnjih okvirnih pogojih, je dokazala občina Wildpoldsried, ki je bila cilj ene od ekskurzij na letni strokovni konferenci CIPRE. Občina s svojimi številnimi decentralnimi objekti za proizvodnjo energije iz vetra, vode, bioplina in sonca proizvede dvainpolkrat toliko energije, kot je sama porabi (gl. tudi intervju z županom te občine).

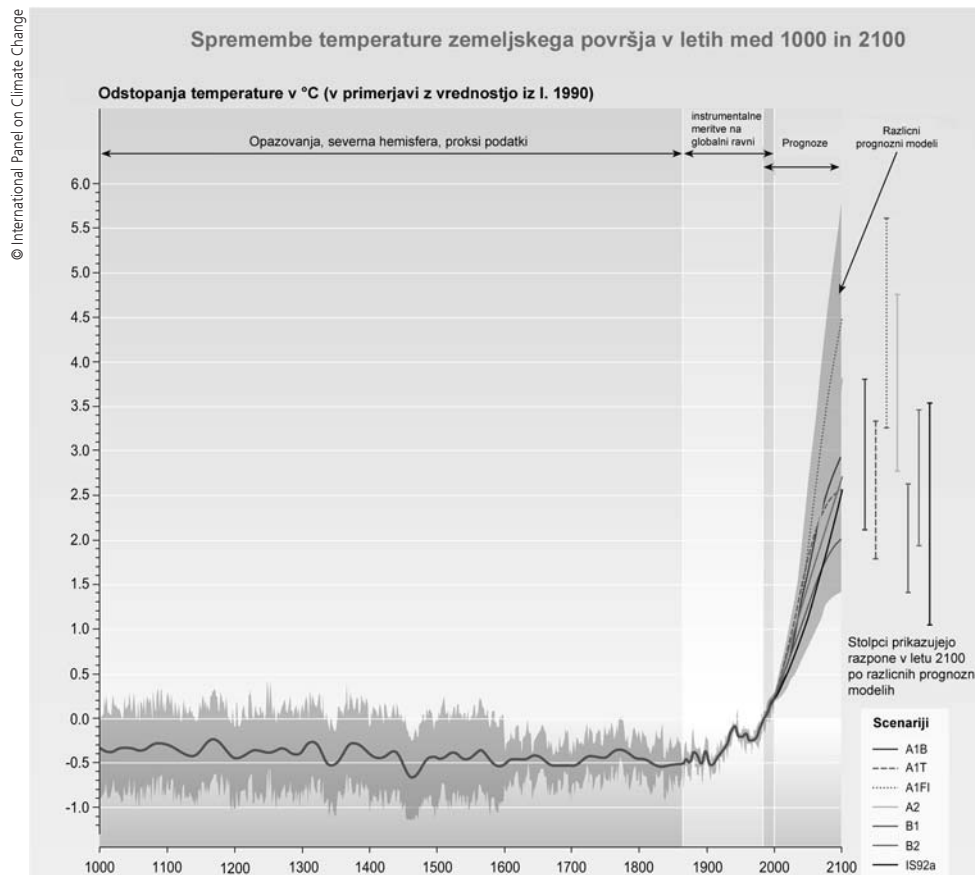
Da je z ukrepi okoljske politike mogoče doseči zastavljene cilje, dokazujejo uspehi, ki jih je občina dosegla na področju kislega dežja, klorofluorogljikovodikov (CFC), odpadnih voda in odpadkov. «Imamo vse tehnične pogoje, da dosežemo navedene cilje varstva podnebja,» je prepričan Wolfgang Seiler, «in zakaj ne bi takega uspeha dosegli tudi pri CO₂?»

Thomas Frey, CIPRA Nemčija

Zbornik strokovne konference, ki jo je CIPRA organizirala letos v Bad Hindelangu v Nemčiji, bo izšel jeseni letos. V zborniku bodo predstavljeni še drugi primeri najboljše prakse s področja varstva podnebja ter strategije prilagajanja v prostorskem planiranju in turističnem gospodarstvu.

© CIPRA Nemčija, Andreas Gutherer
Okoli 280 udeležencev je na konferenci CIPRE v Bad Hindelangu razpravljalo o posledicah podnebnih sprememb za turizem in o vedno pogostejših naravnih nesrečah na območju Alp.

Vir: Intergovernmental Panel on Climate Change. Publikacija: Climate change 2001- Synthesis report, Grafika 9-1b.

© www.alpenarchiv.de
Umetni sneg na smučišču Osterschwang/D. Smučišča pod 1500 m bodo čez nekaj desetletij tudi s snežnimi topovi težko zagotovila dovolj snega.

Podnebje - prostor - načrtovanje

Vplive podnebnih sprememb lahko izmerimo, deloma lahko ocenimo tudi ekonomsko škodo, nastalo zaradi njih, zadnji čas je tudi za sprejetje ukrepov za varstvo podnebja in prilagajanje podnebnim spremembam. A kljub temu se urejanje prostora odziva počasi. Na letni strokovni konferenci CIPRE so bile predstavljene uspešne strategije prilagajanja.

© www.alpenarchiv.de

Zaradi podnebnih sprememb bodo naravne nesreče vedno pogostejše.

Blatni plaz v Pietratagliati v Furlaniji (Italija) 24. 6. 1996.

Ledeniki se talijo, število in obseg ekstremnih naravnih dogodkov se povečujeta, posledice so blatni plazovi in poplave. «Naravne katastrofe so kulturne katastrofe,» poudarja prof. Helga Kromp-Kolb, strokovnjakinja za podnebje z Inštituta za meteorologijo Univerze na Dunaju. «Ne skrbijo me Alpe, skrbijo me tamkajšnji prebivalci. Dejansko gre za naš življenjski prostor.»

Urejanje prostora se mora odzvati na pojav naravnih nesreč

Zato je pomembno, da se prostorsko načrtovanje odzove na naravne nesreče. Varovalne gozdove je treba sanirati, okrepiti je treba varstvo pred visokimi vodami in poskrbeti, da bodo reke imele več prostora, izvesti je treba renaturacijo rek, preprečiti zazidavo poplavnih območij vzdolž rečnih bregov.

Ker je konkurenca za maloštevila zemljišča v Alpah, ki jih še ne ogrožajo naravne nesreče, vedno večja, bo prostorsko načrtovanje primorano ustvariti nove modele poselitve, ki bodo varčevali s površinami, in izdelati načrte ogroženih območij.

Inovativni procesi planiranja

Primer: Trajnostno varstvo pred visokimi vodami v Samedanu

Leta 2004 je občina Samedan v dolini Zgornjega Engadina izvedla projekt trajnostnega varstva pred visokimi vodami, ki se je zaključil z revitalizacijo območja lok Cristansain. Berit Junker iz švicarskega Inštituta za raziskovanje gozda, snega in krajine (WSL) je na tem vzorčnem primeru raziskovala nove oblike sprejemanja odločitev: dejavnik uspešnosti za udejanjanje trajnostnega koncepta sta vključitev interesnih skupin in intenzivna udeležba prebivalstva s pomočjo ukrepov participacije. Prav zaradi teh se je v zadnjem času spremenilo razpoloženje med prebivalstvom, ki je projekte začelo podpirati.

Christine Jurt iz Inštituta za raziskovanje gozda, snega in krajine je ugotovila, kako je med pogajanja pomembno zavedanje o tem, da deležniki različno zaznavajo naravne nesreče. Če želimo doseči večje razumevanje in večjo pripravljenost ljudi za iskanje novih rešitev, je zavedanje, da udeleženi na naravne nesreče gledajo z različnega socialnega, ekonomskega, ekološkega in psihološkega zornega kota, odločujočega pomena.

Primer: River Basin Agenda/D

Tudi pri projektu River Basin Agenda bavarskega ministrstva za okolje, zdravje in varstvo potrošnikov je bilo v procesu načrtovanja posebne pozornosti deležno vključevanje večjega števila deležnikov, kot so strokovne službe, lokalne skupnosti, predstavniki interesnih skupin ter prizadeto prebivalstvo. Na 11 vzorčnih rečnih prostorih v alpskem delu Bavarske, Francije, Italije, Avstrije, Švice in Slovenije so se zbirale praktične izkušnje, ki so bile pridobljene pri upravljanju rečnega prostora. K sodobnemu, integrativnemu upravljanju rečnega prostora sodi poleg načrtovanja in izvajanja ukrepov najprej predvsem natančna analiza obstoječih problemov, ugotavlja projektni vodja, Stefan Thums.

Primer: Načrti prostorskega razvoja v Avstriji

Zgleden primer celostnega pristopa so avstrijski varstveno-vodnogospodarski načrti prostorskega razvoja. Najprej se v načrtih opredelijo zahteve po rečnem prostoru in iz tega izhajajoči konflikti. V okviru participativnega in interdisciplinarnega procesa načrtovanja se nato rešitve za trajnostno upravljanje z zemljišči, ki so sprejete s soglasjem skupnosti, iščejo v interesu varnosti pred visokimi vodami. V tem procesu je mogoče površine dolgoročno zavarovati kot potencialna poplavna območja.

Primer: Kanal Linth - primer koncepta varstva pred visokimi vodami/CH

Kanal Linth v Švici je skorajda dve stoletji star kanalski sistem med Glarusom in Züriškim jezerom. Ob poplavih v letih 1999 in 2005 je postalo očitno, da so za varstvo pred visokimi vodami potrebni novi ukrepi, še zlasti zato, ker se število in intenzivnost ekstremnih vremenskih dogodkov stalno povečujeta. Inž. Markus Jud je ugotovil, da je celo pri umetnem kanalskem sistemu mogoče izvesti ekološko varstvo pred visokimi vodami, npr. z razširitvijo rečnih strug na večji površini. Poleg tega so načrtovani ukrepi revitalizacije stranskih jarkov v kanalih Escher in Linth, ravno tako pa se načrtuje revitalizacija večjega števila ostankov poplavnega gozda na območju Linthbanda.

Vera Neuhäuser, svobodna novinarka

© www.alpenarchiv.de

Blatni plaz v Tartanu v Lombardiji (Italija) julija 1987 je zahteval najmanj devet življenj.

Turistična panoga brez domišljije?

Odjuga na ledenikih, zime z malo zapadlega snega, pomik meje snežne odeje navzgor - vse to smučarski turizem občuti že danes. Zlasti v primeru, če bo tudi v prihodnjih zimah zapadlo malo snega, ima lahko vse to za njegov obstoj pogubne posledice. Se torej zimski turizem poslavlja? Turistična panoga za nastale razmere ne najde ustreznih domiselnih rešitev.

Kakšna je cena posodobitve naprav?

Kot odziv na zime z malo zapadlega snega se turistično gospodarstvo, ki živi od državnih subvencij, zanaša na drage in energijsko potratne naprave za zasneževanje. Problem s snegom naj bi torej rešili snežni topovi. Avstrija je, denimo, v sezoni 2002/2003 investirala 128 milijonov evrov v naprave za zasneževanje, kar je štirikrat več kot v sezoni 1994/95, je pojasnil Christian Baumgartner, generalni sekretar mednarodne organizacije Prijatelji narave.

Bavarski minister za okolje: Snežni topovi niso prava rešitev!

Tudi na številnih nižje ležečih smučiščih se investira v gradnjo žičničarske infrastrukture. Tako kot Baumgartner, ki pravi, da danes gradimo na ruševinah jutrišnjih žičnic, dvomita v pravilnost te odločitve tudi profesorica Helga Kromp-Kolb in bavarski okoljski minister dr. Werner Schnappauf. Posledica tega je neizproсна konkurenčna tekma za vedno manjše število smučarjev, kar iz ekonomskih in okoljskih razlogov ni prava pot, je dejal Schnappauf na konferenci CIPRE. «Zaradi pomika snežne meje v višje lege, višjih temperatur in naraščanja količine dežnih padavin so naprave za umetno zasneževanje tudi ekonomsko nerentabilne,» je opozoril Schnappauf. A tudi zaradi naraščajočih cen energije in vedno manjših količin fosilnih virov energije je to obupan boj proti premočnemu sovražniku - podnebnim spremembam.

Sodelovanje namesto konkurenčnega boja

Zaradi tega je odločilnega pomena, da občine prenehajo z oboroževalno tekmo za smučarje. Namesto tega naj pripravijo alternativno turistično ponudbo in nastopijo kot regija s skupnimi projekti in skupno ponudbo, je poudaril dr. Stefan Köhler, predsednik CIPRE Nemčija. Zaželeno je sodelovanje in medsebojno usklajevanje med lokalnimi skupnostmi, je opozoril tudi Schnappauf. Nekatere od njih so že stopile na to pot in imajo pri tem pionirsko vlogo. Mreža občin, zbranih v združenju Ökomodell Achenal, je na primer uvedla smučarski avtobus, ki smučarje iz občin v dolini Achenal brezplačno vozi na smučišče Hochkössen. Druge občine so se zavestno odpovedale

gradnji smučišč na nižjih legah in se namesto tega pričele ukvarjati z okolju prijaznejšim turizmom, ki na prvo mesto postavlja doživljanje narave.

Kot je povedala prof. Helga Kromp-Kolb, imajo v dolini Achenal vse razloge, da so se prilagodili dnevom, ko zapade manj snega: zaenkrat dobre izgleda, da bo količina snega zadostovala, imajo namreč le smučarske proge nad 2000 metri nadmorske višine. Tudi prekrivanje posameznih delov ledenikov s specialnimi folijami bo taljenje upočasnilo le trenutno.

Alternativna turistična ponudba brez smučanja?

Večina turističnih krajev ni razvila dovolj domiselne ponudbe, ki bi pomenila alternativo smučanju, pa čeprav se je njihova ozaveščenost o obstoječih problemih povečala, je ocenil dr. Baumgartner. «Iščemo se vizionarji. Turistična panoga bi lahko v tem pogledu utrla nove poti.» A namesto tega večina alpskih regij še naprej vztraja pri smučarskem turizmu. Smučarske proge, umetno zasnežene s kemikalijami v sivorjavi pokrajini brez snega - to naj bi bila v prihodnje podoba zimskega turizma?

Potrebujemo turizem, ki ukrepa, in ne turizma, ki se na razmere le odziva. Obstojajo pa tudi drugi primeri, ko redki posamezni ponudniki pri oglaševanju uporabljajo nove trženjske strategije, kot je denimo tale: «Ponuditi Vam nimamo - ničesar.» V prihodnje naj bi turistom predstavili še druge oblike alternativne ponudbe: pohode s krpljami, golf na ledu, trekking z lamami ali osli, vožnje s kočijami na saneh ali kolesih, vodeni pohodi nordijske hoje in ponudba tradicionalne kulture in rokodelstva itd. «Kraji, ki ne bodo imeli alternativne ponudbe, bodo postali nezanimiva turistična destinacija brez snežne odeje in potovalne agencije ga bodo kaj kmalu prezrle,» je povedal turistični novinar Klaus Betz. «Nobena druga panoga ni v nekaj dneh sposobna premakniti, preusmeriti in k novim ciljem popeljati tako velikega števila ljudi, kot jih lahko ravno potovalna industrija - če se nekje pojavijo težave, se ta lahko bliskovito usmeri proti drugemu območju, kjer težav ni.

Vera Neuhäuser, svobodna novinarka

© www.alpenarchiv.de

Smučanje za vsako ceno...

© Tirol Werbung

...ali iskanje alternativ?

Samozavestno, obnovljivo, decentralizirano ...

Ena od ekskurzij letne strokovne konference je vodila v bavarsko občino Wildpoldsried. 2600 prebivalcev «male, a samozavestne občine» porabi letno 6.725.000 kWh električne energije, pri tem pa občina iz decentraliziranih obnovljivih virov energije sama proizvede dva in pol krat več energije, kot jo potrebuje. Barbara Frey se je za CIPRO pogovarjala z županom Arnom Zengerlejem.

Arno Zengerle, župan občine Wildpoldsried.

CIPRA: Ali se s podnebnimi spremembami ukvarjate tudi v vaši občini?

ZENGERLE: Od leta 1999 dalje se skoraj vsako leto spopadamo z močnimi padavinami, zato smo zgradili zadrževalnik deževnice.

CIPRA: Občina Wildpoldsried se ne le odziva na podnebne spremembe, temveč jih skuša tudi preprečiti.

ZENGERLE: Da bi dolgoročno vezali CO₂, gradimo občinske stavbe iz lesa: poleg šole je tu še prva parkirna hiša v Nemčiji, ki je zgrajena iz lesa.

CIPRA: Tudi glede proizvodnje energije iz obnovljivih virov se Wildpoldsried lahko pohvali s presežki.

ZENGERLE: V celotni državi uporabljamo največje število različnih virov obnovljive energije: veter, vodo, biomaso, bioplin, sončno energijo. V «zvezni ligi uporabnikov sončne energije» smo od več kot 850 sodelujočih občin trenutno na 16. mestu.

CIPRA: Kaj vas pri tem spodbuja?

ZENGERLE: Razlog je naša povsem konservativna miselna dediščina - pogledamo, katere energije imamo doma, in jih uporabimo.

CIPRA: Pod pogojem, da se to izplača...

ZENGERLE: Živimo v švabskem predelu Bavarske. Veliki idelisti so tukaj redko posejani. Nekaj dobička že mora biti. Prvi razmah rabe domačih obnovljivih virov energije je v začetku devetdesetih povzročil zakon o dobavi energije. Pred tem se na tem področju finančno ni izplačalo investirati. Kasneje so si za rabo obnovljivih virov dejavno prizadevali zlasti kmetje iz okolice, člani takrat ustanovljenega društva «renergije».

CIPRA: Kako na ta razcvet vpliva občinska uprava?

ZENGERLE: Z usmerjanjem menedžmenta. Začelo se je leta 1999 z anketo, ki smo jo opravili med našimi občani o tem, kako si predstavljajo Wildpoldsried čez dvajset let. Iz dobljenih odgovorov so občani, občinski svetniki in načrtovalci vasi izdelali okvirni načrt za razvoj vasi. Pri tem so v ospredju obnovljivi viri energije, vendar še brez konkretnih ciljev. S spletno predstavitevijo smo poskrbeli, da so občani Wildpoldsrieda izve-

deli, kdo je do tedaj uporabljal obnovljive vire in katere oblike so to. Ko izveš, kaj počne nekdo drug, dobiš spodbudo tudi sam.

CIPRA: Ali je v Wildpoldsriedu nadpovprečno veliko tistih, ki se ukvarjajo z vsemi navedenimi problemi?

ZENGERLE: Manjši je kraj, več dela je opravljenega prostovoljno. Tako na primer eden od prebivalcev Wildpoldsrieda vsako leto organizira skupno nabavo naprav za proizvodnjo električne energije in toplote iz sončne energije. V našem občinskem glasilu potem povabimo vse zainteresirane na srečanje. Čim več je sodelujočih, tem cenejši je nakup. V letu 2004 smo nabavili fotovoltaične sisteme v vrednosti treh milijonov evrov.

CIPRA: Ste tudi sami sodelovali pri nakupu?

ZENGERLE: Doma imamo solarni sistem, ogrevamo se s sekanci. Poleg tega sem na novo usposobil tudi hidroelektrarno, ki je včasih že delovala na mojem starem posestvu, kjer sta bila mlin in žaga. Sem velik energijski navdušenec, vse to mi je v veselje, s tehničnega vidika se mi zdi zanimivo.

Barbara Frey, svobodna novinarka

Vetrnica v Wildpoldsriedu.

Primer za belo knjigo

Nova politika turističnega razvoja v dolini Isère/F

Velika večina 26 smučarskih krajev v francoski dolini Isère se še posebej občutljivo odziva na vplive podnebnih sprememb. V skladu s to ugotovitvijo, a tudi zaradi zastarelih žičnic in visokih zahtev turistov, je departma Isère leta 2003 pripravil novo politiko zagotavljanja finančne podpore, ki bo namenjena popestritvi turistične ponudbe v turističnih središčih sredogorja. Regionalni svet departmaja (Conseil général) je zato s smučarskimi središči sklenil pogodbo o povečanju raznovrstnosti turističnega razvoja, ki vsebuje listino o doseganju ciljev, akcijski načrt in instrumente vrednotenja.

Doslej je bilo podpisanih šest od 16 načrtovanih pogodb. Pogodbe zajemajo skoraj vse turistične kraje v dolini Isère. V prvih pogodbah je 55 % proračunskih sredstev namenjenih diverzifikaciji turističnih dejavnosti. V prvi vrsti gre za izboljšanje kakovosti obstoječe ponudbe, za oblikovanje ponudbe, ki bo prilagojena družinam, in za odstranitev zastarelih smučarskih naprav.

Proces diverzifikacije poteka počasi, vendar pa vpliva na ozaveščenost prebivalstva in na to, da se je vendarle začelo razmišljati o potrebni diverzifikaciji tovrstnih

dejavnosti turističnih krajev v sredogorju.

Dejavnost regionalnega sveta pa sproža tudi nekatera vprašanja, zlasti glede zapletenega postopka, nezadostnih finančnih sredstev, ne tako zanemarljivega deleža sredstev, ki se še vedno namenjujejo napravam za zimske športe, glede problematike upravljanja smučarskih območij ter nujno potrebnega spremljanja projektov in načrtovanja.

Z vsemi prednostmi in pomanjkljivostmi pa so pogodbe o povečanju raznovrstnosti turističnega razvoja le način, kako v turističnem razvoju v sredogorju v večji meri upoštevati načela trajnostnega razvoja.

Claire Simon, odgovorna za projekt, CIPRA Francija

© A. van Limburg - Mountain Wilderness

Dolina Isère (Francija): ta vlečnica ni več v uporabi.

Alpska konvencija. Protokol o turizmu

6. člen (2). Pogodbenice se bodo zavemale za politiko trajnostnega razvoja, ki krepi konkurenčno sposobnost sonaravnega turizma v alpskem prostoru in tako pomembno prispeva k družbenogospodarskemu razvoju alpskega prostora. Dajale bodo prednost ukrepom v korist inovativnosti in uvajanja novih oblik ponudbe.

Primer za črno knjigo

Prostorsko načrtovanje in poplave - ogroženost ni upoštevana!

Po katastrofalnih poplavah leta 1999 je bilo v Vorarlbergu v Avstriji veliko razprav, ki so potekale v smislu, kaj se lahko naučimo iz nesreče. Teoretično je seveda vsem popolnoma jasno, da reke potrebujejo več prostora in da je prostorsko načrtovanje pomemben instrument varstva pred visokimi vodami, še zlasti zato, ker se bo po napovedih zaradi podnebnih sprememb nevarnost poplav še povečala.

Realnost pa je pogosto povsem drugačna. V industrijsko-obrtni coni Bezau-Wilbinger v avstrijski deželi Vorarlberg so po letu 1999 izvedli številne spremembe namembnosti zemljišč. Strokovnjaki za vodno gospodarstvo so ob tem večkrat izrazili pomisleke, a namembnost zemljišč je bila kljub temu spremenjena: zemljišča so bila opredeljena za gradbena zemljišča, kjer so zgradili nove industrijske objekte. Prav ta območja so leta 2005 močno prizadele poplave (glej sliko). Kakšne so danes posledice? Ena od posledic je zagotovo času neprimerno in «grobno» reguliranje reke Bregenzerach in drugih vodotokov, saj je na razpolago vedno manj zemljišč. In pri tem si župani še želijo, da bi «končno spet smeli določati namembnost» - vsaj tako je v eni od javnih razprav izjavil župan avstrijskega kraja Reuthe.

Podobne razmere so v Nenzingu v Avstriji. Tam je nastala velika škoda v obrtni coni Beschling, kjer so zemljišča tik ob reki Ill. Za večino zemljišč je bila namembnost določena že v preteklosti, vendar pa je bila tudi letos kljub nasprotovanju naravovarstvenikov spremenjena namembnost dodatnih površin, kjer rastejo aluvialni gozdovi. Prostorsko načrtovanje vedno pomeni usklajevanje različnih interesov, pa vendar je glede zemljišč komajda mogoče uveljaviti zahteve naravi prijazne vodogradnje in preventivnega protipoplavnega varstva pred drugimi interesi rabe tal. Poleg tega se dogaja, da se po ujmah zaradi časovne stiske začne takoj ukrepati, medtem ko za poglobljene razprave časa ni dovolj. In tako so po vsaki poplavi vodotoki spet korak dlje od narave.

Katharina Lins, pooblaščenka za varstvo narave, Vorarlberg (Avstrija)

© Helfried Niederl

Nova regulacija na reki Bregenzerach/D tik pod obrtno cono.

Alpska konvencija. Protokol o urejanju prostora in trajnostnem razvoju

9. člen (3) c). Načrti in/ali programi za urejanje prostora in trajnostni razvoj obsegajo na najustreznejši teritorialni ravni in v skladu s posameznimi prostorskimi danostmi, zlasti: opredelitev območij, na katerih se je treba zaradi naravnih nevarnosti v največji možni meri izogibati gradnji objektov in naprav.

Zahteve Kjotskega protokola so nekoliko premalo...

Alpska konvencija in njeni izvedbeni protokoli skorajda ne omenjajo podnebnih sprememb. Pa vendar bi Alpe lahko imele vse možnosti, da v veliki meri presežejo minimalne zahteve Kjotskega protokola. CIPRA zato zahteva, da Alpe postanejo vzorčna regija.

© CIPRA International

Alpe imajo veliko naravnih virov...

Ur.- V Alpski konvenciji so podnebne spremembe komajda omenjene. Velika izjema pri tem je protokol o energiji, ki na problem opozarja že v preambuli, ko omenja «...potrebo po znižanju emisij plinov energijskega izvora, ki povzročajo učinke tople grede tudi v alpskem prostoru ter s tem izpolnijo tudi obveznosti iz Okvirne konvencije ZN o spremembah podnebja». Prav tako je izražena zahteva po ustvarjanju okvirnih pogojev ter konkretnih ukrepov za varčevanje, proizvodnjo, prenos in rabo električne energije, ki prispeva k varstvu prebivalstva in okolja ter k ohranjanju naravnih virov kot tudi k skrbi za podnebje.

Je resolucija o Alpski konvenciji lahko rešitev?

Večletni program dela Alpske konference za obdobje 2005-2010 obravnava tudi vplive podnebnih sprememb na Alpe, prav tako program obravnava vplive na naravne nesreče in vodo kot naravni vir. Zato je Alpska konvencija ustanovila posebno delovno skupino za naravne nesreče, ki pa se ne ukvarja izključno s podnebnimi spremembami.

Avstrijski minister za okolje Pröll je pred letom dni obljubil, da bo avstrijsko predsedstvo Alpski konvenciji v obdobju svojega dvoletnega mandata (2005-2006) «na dnevni red postavilo vplive podnebnih sprememb na območje Alp», za 9. alpsko konferenco, ki bo novembra letos, pa bo drugim okoljskim ministrom predložilo v sprejem resolucijo o tem vprašanju.

Alpe zmorejo več

V osnutku se omenjajo strategije preprečevanja in prilagajanja, podana pa je tudi zahteva, da se platforma Alpske konvencije za naravne nesreče ukvarja z vplivi podnebnih sprememb in da bo delovna skupina za vodo, ki jo bo treba še le ustanoviti, raziskovala, kakšne so posledice spremenjenega podnebja za vodo kot naravni vir na območju Alp.

Vse lepo in prav, a to so le predhodna pripravljala dela. Delegati CIPRE so na svoji strokovni konferenci o tej temi sprejeli tudi resolucijo, v kateri zahtevajo nekaj več kot samo nove raziskave o vplivih in poglobljeno izmenjavo primerov najboljše prakse, čeprav povsem priznavajo pomembnost tovrstnih dejavnosti. Sedaj bi lahko že bil ta čas, da bi bilo storjeno kaj več.

Alpe kot vzorčna regija

CIPRA zato poleg strategij prilagajanja podnebnim spremembam zahteva, da se Alpe uveljavijo kot vzorčna regija na področju varstva podnebja. Zagotovo drži dejstvo, da cilji, kot jih predpisuje Kjotski protokol, še zdaleč ne zadostujejo za rešitev problema podnebnih sprememb. Alpe bi lahko storile mnogo več, kot zahteva Kjotski protokol:

-Alpe so v svetovni primerjavi bogata regija, zato si lahko privoščijo ukrepe za varčevanje z energijo, ki se finančno izplačajo srednjeročno;

-znanje obstaja, npr. na področju gradnje hiš, ki za ogrevanje skorajda ne potrebujejo energije; kako veliki so pri tem potenciali, je CIPRA pokazala v svojem projektu «climalp»;

-obstajajo naravni viri: s pazljivim ravnanjem z obnovljivimi viri energije bi se lahko Alpe v celoti osvobodile odvisnosti od nafte. Kje drugje je, denimo, toliko gozda kot v Alpah, kje sonce zaradi odsotnosti megle pozimi sije močnejše in dlje?

Vera v vizije

Če bomo gojili občutek manjvrednosti, Alpe ne morejo postati vzorčna regija za varstvo podnebja. V ta namen sta potrebna samozavest in vera v vizije. V Alpah obstajajo ljudje, ki te lastnosti imajo.

Alpska konvencija tako na državni ravni kot tudi na ravni NVO, kot so CIPRA in njene članske organizacije s socialnega področja, imajo potencial in imajo znanje, da skupaj podprejo tako vizijo. Alpska konvencija bi morala v ta namen izdelati časovni načrt in načrt ukrepov.

© CIPRA International

...in znanja za trajnostni razvoj.

Besedilo resolucije CIPRE je objavljeno na www.cipra.org (v rubriki Stališča CIPRE).

Širjenje znanja, povezovanje ljudi

Projekt CIPRE «Prihodnost v Alpah» prehaja v fazo izvajanja: zbiranje znanja se je zaključilo. Istočasno se je začela nova faza: alpsko znanje se bo začelo uporabljati v praksi na ravni občin in podjetij ter v obliki različnih prireditev.

Ur.- Zbirka znanja, ki ga je okoli 40 strokovnjakov in strokovnjakinj iz vseh alpskih držav zbiralo v prvi, več mesecev trajajoči fazi projekta «alpKnowhow» in ga nato tudi analiziralo, je sedaj dostopna na spletnem naslovu www.cipra.org/zukunft. Za vsakega od vsebinskih sklopov (ustvarjanje dodane vrednosti na regionalni ravni, socialna kompetenca, zavarovana območja, prostočasni in turistični promet ter promet dnevnih migracij, nove oblike odločanja ter vpliv in nadaljnji razvoj politik in predpisov) so v angleškem jeziku na voljo delovno poročilo, seznam in primeri najboljše prakse. Sintetično poročilo povzema za vseh šest sklopov zaključne sklepe, priporočila in najpomembnejše izjave ter pregledno prikaže celoten potek faze raziskovanja. Osrednja tema naslednje številke biltena bo predstavitev informacij o najpomembnejših rezultatih, primerih in priporočilih, pridobljenih v projektni fazi alpKnowhow.

Strokovnjaki se povezujejo

V projektni fazi alpKnowhow pa niso bila zbrana le različna znanja in informacije, ki si jih je sedaj mogoče ogledati in presneti s spletne strani, temveč so strokovnjaki med seboj vzpostavili tudi nove stike. Mreže osebnih poznanstev so se razširile, tako da so sedaj vzpostavljeni tudi pogoji za dolgoročneje sodelovanje. Analiza različnih tem v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» - ta je potekala v manjših mednarodnih skupinah, ki jih je oblikovala CIPRA - je zahtevala premostitev nekaterih ovir: na koncu so bile jezikovne in kulturne ovire premagane, delovne metode usklajene, poiskane so bile tudi rešitve za učinkovito organiziranje skupinskega dela.

Prenos znanja na delavnicah in ekskurzijah

Projektna skupina se bo v fazi projekta «alpService» osredotočila na uresničevanje in posredovanje zbrane znanja. Sestavni del tega dela projekta (2006-2007) so delavnice, ki bodo namenjene zlasti deležnikom s področja regionalnega menedžmenta in načrtovanja, iz nevladnih, vladnih in drugih organizacij. Vsi naj bi izkoristili znanje, ki je bilo pridobljeno v projektnem delu alpKnowhow. Delavnice bodo organizirane v sodelovanju s pristojnimi inštitucijami v obmejnih regijah, zasnovane pa bodo tako, da bo njihovo vsebino mogoče prenesti tudi na druge regije in da jih bo možno ponoviti. Razdeljene bodo na uvodni

teoretični del, praktični del (ekskurzije) in interaktivni del za poglobitev pridobljenega znanja, ki bo tudi začetek dolgoročne razprave o posamezni temi. Za vsako delavnico in ekskurzijo bodo v vseh alpskih jezikih pripravljena podrobna gradiva. Končni izdelek projektnega dela alpService bo tudi 3. poročilo o Alpah, ki bo temeljilo na rezultatih raziskovalnega dela v projektnem delu alpKnowhow. Da bi se javnost čim bolj seznanila z rezultati, bo pripomoglo intenzivno delo na področju odnosov z javnostmi. Drugi instrumenti obveščanja javnosti so nova zloženska o projektu, posterji o vseh šestih vsebinskih sklopih in spletna stran projekta.

Uresničevanje alpskega znanja v občinah in podjetjih

Že v prvi polovici izvajanja sta iz projekta «Prihodnost v Alpah» izšla dva večja mednarodna projekta, ki sodita v projektno fazo alpPerformance, v kateri deležniki v svojih regijah uporabljajo rezultate, pridobljene v okviru «Prihodnosti v Alpah»: to sta DYNALP² (gl. prispevek v zadnji številki biltena CIPRA-Info) in NENA.

Cilj projekta Network Enterprise Alp (NENA), ki je bil odobren v okviru programa INTERREG III B in pri katerem sodeluje devet partnerjev iz vseh alpskih držav, je vzpostaviti vsealpsko mrežo malih in srednje velikih podjetij ter podpreti podjetja, katerih dejavnost je usmerjena v trajnostni razvoj. Za CIPRO pomeni projekt NENA začetek okrepljenega sodelovanja z gospodarstvom. CIPRA bo v projektu sodelovala s svojo usposobljenostjo na področju mednarodnega povezovanja in odnosov z javnostmi NENA. Projekt NENA, za katerega so zagotovljena sredstva v višini 2,38 mio. evrov, je bil konec februarja odobren v okviru programa Evropske unije INTERREG III B. Projekt se bo zaključil februarja 2008.

Zbirka znanja alpKnowhow: www.cipra.org/zukunft
DYNALP²: www.alpenallianz.org/dynalp
NENA: <http://nena.telesis.at/>

Skupina projekta «Prihodnost v Alpah» daje na razpolago znanje...

...ki bo v praksi prispevalo k trajnostnemu razvoju.

